

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આરક્ષિત કર્યુ : ૦૭/૦૮/૨૦૨૫

જાહેર કર્યુ : ૧૧/૦૮/૨૦૨૫

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૧૭૬૯૦/૨૪૨૪

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૧૭૬૯૧/૨૪૨૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનીતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ડી. એન. રે

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

=====

હીરલ નીતિનકુમાર ઉડાવિયા

વિરુદ્ધ

ફેનિલ શાહ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી પાર્વ એસ. ગુપ્તા (૧૧૮૫૦)

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી એસ. પી. મજમુદાર (૩૪૫૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે અંશુલ એન. શાહ (૮૫૪૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ માટે ડી.એસ. દ્વારા નોટિસ ની બજવણી થયેલ છે

=====

કોરમ:માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનીતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ડી. એન. રે

સી એ વી જજમેન્ટ

(માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ડી. એન. રે દ્વારા)

૧. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પર્વ એસ. ગુપ્તા અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના વિદ્વાન વકીલ શ્રી અંશુલ એન. શાહ સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ. પી. મજમુદારને સાંભળ્યા.

૨. સમાન હકીકતો અને પ્રાર્થનાઓને લગતી બે અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે. સગવડતા માટે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૭૬૯૧/૨૪૨૪ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે છે. આ અરજીમાં આપવામાં આવેલ નિર્ણય સંબંધિત અરજીના પરિણામને પણ સંચાલિત કરશે.

૩. અરજદારોએ આ અદાલતના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને નીચેની પ્રાર્થનાઓ સાથે વર્તમાન અરજી દાખલ કરી છે:—

“(એ) નામદાર કોર્ટ મહેરબાની કરીને યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા દિશાનિર્દેશો જારી કરીને (i) સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૨૪/૨૦૧૯ માં અરજીઓ આંક-૨૧, ૨૪ અને ૨૫ નીચે વિદ્વાન રકમા એડિશનલ સીનિયર સિવિલ જજ, વડોદરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ પડકારાયેલ હુકમ તા. ૧૫.૧૨.૨૦૨૩ (હાલની અરજીનું પરિશિષ્ટ-ઈ) તેમજ (ii) સિવિલ મિસ. અપીલ નં. ૭/૨૦૨૪ માં વિદ્વાન જથા એડિશનલ

ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, (કોમર્શિયલ કોર્ટ) વડોદરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ પડકારાયેલ ચુકાદો અને હુકમ તા. ૧૦.૧૦.૨૦૨૪ (હાલની અરજીનું પરિશિષ્ટ-૭) ૨૬ અને બાતલ કરવા અને ન્યાયના હિતમાં વિવાદને મધ્યસ્થતા (આર્બિટ્રેશન) માટે મોકલવા અર્થે અરજદાર દ્વારા ધી આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિયેશન એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ રજૂ કરાયેલ અરજી આંક-૨૪ નીચે માંગવામાં આવેલ દાદ મંજૂર કરવા કૃપા કરશે;

(બી) વર્તમાન અરજીની પેન્ડન્સી અને અંતિમ નિકાલ દરમિયાન, તમારા લોર્ડશિપ્સ (i) વિશેષ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ (વર્તમાન અરજીના જોડાણ ૬) માં એક્સ. એચ. ૨૧, ૨૪ અને ૨૫ ની અરજીઓ હેઠળ વિદ્વત રકમા અધિક વરિષ્ઠ સિવિલ જજ, વડોદરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત આદેશની કામગીરી, અમલ અને અમલીકરણ પર રોક લગાવી શકે છે તેમજ (ii) સિવિલ વિવિધતામાં વિદ્વત જથ્થા અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ, (વાણિજ્યિક અદાલત) વડોદરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશની તારીખ ૧૦/૧૦/૨૦૨૪ અપીલ નંબર ૭/૨૪૨૪ (વર્તમાન અરજી માટે જોડાણ ૭) તેમજ ન્યાયના હિતમાં વિદ્વત રકમા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ, વડોદરા સમક્ષ પેન્ડિંગ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ની આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે;

(સી) આવા કોઈપણ અન્ય અને/અથવા વધુ આદેશો પસાર કરો કે જે વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ન્યાયી અને યોગ્ય માનવામાં આવે.”

૪. કેસની હકીકતો, રેકૉર્ડના અવલોકન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ અપીલકર્તાઓ અને પ્રતિવાદી નંબર ૨ (મૂળ પ્રતિવાદી નંબર ૩) સામે સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ તરીકે દાવો દાખલ કર્યો હતો.ઉપરોક્ત સિવિલ સ્યુટમાં પ્રાર્થના તૈયાર સંદર્ભ માટે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:—

“એ. વાદી અધિકૃત એચઆર સેવાઓનો એકમાત્ર માલિક છે અને પ્રતિવાદીઓને વ્યવસાય અથવા પેઢીની મિલકતમાં કોઈ અધિકાર, શેર અથવા રસ નથી તે જાહેર કરવું.

બી. પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને અધિકૃત એચઆર સેવાઓના ભાગીદાર તરીકે દાવો કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો

સી. પ્રતિવાદીઓ અને/અથવા તેમના વારસદારો, સોંપણીઓ, અનુગામીઓ, એજન્ટો વગેરેને વાદીની પેઢી અધિકૃત એચઆર સર્વિસીસના વ્યવસાયમાં દખલગીરી કરવા માટે કાયમી ધોરણે પ્રતિબંધિત કરવાનો આદેશ આપવો.

ડી. પ્રતિવાદીઓને ભાગીદારી કરારની તારીખ ૨૯/૦૯/૨૦૧૪ અને પ્રવેશ ક્રમ નિવૃત્તિ ભાગીદારી કરારની તારીખ ૦૫/૧૦/૨૦૧૬ પહોંચાડવાનો આદેશ આપવો અને તેને રદ કરવાનો વધુ આદેશ આપવો.

ઈ. પ્રતિવાદીઓને સંયુક્ત રીતે અને અલગ અલગ રીતે ફરિયાદીને રૂ. ૧૮,૩૭,૩૯૫ ની રકમ પરત કરવાનો આદેશ આપવો.

એફ. પ્રતિવાદીઓને ગેરકાયદેસર રીતે રકમ ટ્રાન્સફર કરવાની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધી ૧૨ ટકાના દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો આદેશ આપવો.

જી. વર્તમાન દાવાની કિંમતનો ઓર્ડર આપવો.

એચ. વાદીની તરફેણમાં અને પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય માનવામાં આવતો અન્ય કોઈ આદેશ પસાર કરવો.”

૫. આમ, તે જોવામાં આવશે કે દાવાની વિષયવસ્તુ "અધિકૃત એચઆર સેવાઓ" ની પ્રવૃત્તિઓ તેમજ ૨૯/૦૯/૨૦૧૪ તારીખના ભાગીદારીના ઇન્ડેન્ટર અને ૦૫/૧૦/૨૦૧૬ તારીખના સ્વીકૃતિ ક્રમ નિવૃત્તિ ભાગીદારી ખત સાથે સંબંધિત છે. ૨૯/૦૯/૨૦૧૪ તારીખના ભાગીદારીના કરારમાંથી, આપણને નીચેના પાઠો મળે છે:—

“ભાગીદારીનો આ ઉદ્યોગ વડોદરા ખાતે સપ્ટેમ્બરના આ વીસમી નવેમ્બરે, વર્ષ બે હજાર ચૌદમાં અને તેની વચ્ચે કરવામાં આવ્યો હતો.

૧. શ્રી ફેનિલ શાહ, એક હિંદુ પુખ્ત, જેમની પાસે આવકવેરાનો પાન નંબર છે:એ ટી સી પી એસ ૫૩૯૧ આર અને "મામુ" દલિયા પોલ, વાડી, વડોદરા ખાતે રહેતા—૩૯૦૦૧૭ હવે પછી આ ખતમાં પ્રથમ ભાગનો પક્ષકાર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને,

૨. એમ. આર. એસ. નિમિષા સુથાર, એક હિંદુ પુખ્ત, જેની પાસે આવકવેરાનો પાન નંબર છે:ઈ ઈ પી એસ ૪૩૯૫ પી અને બી-૪૪,

નાગેશ્વર સોસાયટી ભાગ ૨, અમિત નગર સર્કલ નજીક, વી આઈ પી રોડ
વડોદરા ૩૯૦૦૧૮ ખાતે રહેતા, અહીં પછી ઉલ્લેખિત નિયમો અને શરતો
પર આ ભાગીદારી.

વ્યવસાયનું નામ અને સ્થળ:

જ્યારે આ ખતનો ઉપરોક્ત પ્રથમ અને બીજો ભાગ "અધિકૃત એચઆર
સેવાઓ" ના નામ અને શૈલી હેઠળ ભાગીદારી સાહસ તરીકે ગ્રાહકના
સ્ટાફ માટે પેરોલ ચલાવવા, પ્રક્રિયા કરવા અને જાળવવા માટે ઇચ્છનીય
છે અને વ્યવસાય ૫૦૨,૫ મા માળે, કલશ કોમ્પ્લેક્સ, મુક્તાનંદ સર્કલ
કરેલિબાગ નજીક, વડોદરા-૩૯૦ ૦૧૮ પર સ્થિત હશે, જે ફક્ત પ્રથમ
ભાગ (શ્રી ફેનિલ શાહ) ની માલિકીની મિલકત છે."

૬. આમ, ભાગીદારીનો કરાર સ્પષ્ટપણે "અધિકૃત એચઆર સેવાઓ" નો સંદર્ભ
આપે છે જ્યાં મૂળ વાદી અને પ્રતિવાદી નંબર ૨ પક્ષો છે. એ પણ નોંધવું જોઈએ
કે પેપર-બુકના પાન નંબર '૫૯' પરની કલમ 'ઈ' માં આબિટ્રેશન કલમ છે જે
નીચે મુજબ છે:—

“ઈ જો પેઢીના વ્યવસાયની બાબતોના સંદર્ભમાં પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ વિવાદ અથવા મતભેદ ઊભો થશે અથવા પેઢીઓ અને તેના વ્યવસાયને લગતી કોઈપણ જોગવાઈના અર્થઘટન અથવા અન્યથા ગમે તે હોય, તો તે સામાન્ય મધ્યસ્થીની મધ્યસ્થી માટે સંદર્ભિત કરવામાં આવશે, જો સંમત થાય તો, જે વિવાદ માટે દરેક પક્ષ દ્વારા એક મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં આવશે અને મધ્યસ્થી મધ્યસ્થી સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે.”

૭. હવે, ૦૫/૧૦/૨૦૧૬ તારીખના સ્વીકાર અને નિવૃત્તિ ભાગીદારી ખત પર આવીએ તો આપણે જોઈએ છીએ કે તેમાં નીચેના પાઠો છે:—

“આ એડમીશન કમ રીટાયરમેન્ટ ડીડ ઓફ પાર્ટનરશિપ વડોદરા ખાતે ૦૫ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૬ના રોજ કરવામાં આવી છે. આ ખત મૂળ દસ્તાવેજનું પ્રથમ પૂરક ખત છે (જે ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ના રોજ કરવામાં આવ્યું હતું, જેનો વિસ્તૃત સ્ટેમ્પ પેપર નંબર સી ૫૨૩૭૩૪ હતો, જે ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ના રોજ રૂ. ૫૦૦/- ના મૂલ્યથી ખરીદવામાં આવ્યો હતો).

મૂળ ખત અનુસાર પેઢી "ઓથેટનિક એચઆર સર્વિસીસ" (હવે પછી પેઢી તરીકે ઓળખાય છે) ના ભાગીદારો નીચે મુજબ છે.

હવે તે પક્ષો દ્વારા સંમત થાય છે અને તેમની વચ્ચે સંમત થાય છે:—

ચાલુ રાખનાર ભાગીદાર

(૧) મામુ, દલિયા પોલ, વાડી, વડોદરા-૩૯૦૦૧૭ ખાતે રહેતા આશરે ૩૫ વર્ષના શિરીષભાઈ શાહના પુત્ર ફેનિલ એસ. શાહ (ત્યારબાદ "પાર્ટી ઓફ ફર્સ્ટ પાર્ટ" તરીકે ઓળખાય છે);

અને

(૨) આયુષી નીતિન ઉંડાવિયા, નીતિન ઉંડાવિયાની લગભગ ૨૦ વર્ષની પુત્રી, જ્જ, સંગમ સોસાયટી, હરની રોડ, વડોદરા ૩૯૦૦૦૬ ખાતે રહે છે.(હવે પછી "ત્રીજા ભાગની પાર્ટી" તરીકે ઓળખાય છે);

શબ્દો/અભિવ્યક્તિ "પ્રથમ ભાગથી ત્રીજા ભાગની પાર્ટીઓ" જેમાં તેમના વારસદારો, અનુગામીઓ, વહીવટકર્તાઓ, સોંપણીઓ અને અમલદારો સામેલ છે.

ટૂંકાણ માટે, ઉપરોક્ત તમામ પક્ષોને સંયુક્ત રીતે "પેઢી" ના "ભાગીદારો" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

અને ભવિષ્યમાં સંભવિત મૂંઝવણ ટાળવા માટે દસ્તાવેજના પક્ષકારો ભાગીદારીની તમામ કલમો લેખિતમાં મૂકવા અને ઓક્ટોબર, ૨૦૧૬ ના આ ૧ લી દિવસે ભાગીદારીના લેખિત ખતને અમલમાં મૂકવાની ઇચ્છા ધરાવે છે.

હવે તેથી આ ખત ભાગીદારો દ્વારા પરસ્પર સંમત થયા મુજબ નીચેના નિયમો અને શરતોનો સમાવેશ કરે છે:

૧) ૧લી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૬થી પેઢીની રચના બે ભાગીદારો જેમ કે પ્રથમ ભાગનો પક્ષ અને ત્રીજા ભાગનો પક્ષ સાથે કરવામાં આવશે.

૨) પેઢીનો વ્યવસાય ૫૦૨,૫ મા માળે, કળશ કોમ્પ્લેક્સ, મુક્તાનંદ, કરેલિબાગ, વડોદરા ૩૯૦૦૧૮ અને સમયાંતરે ભાગીદારો દ્વારા પારસ્પરિક રીતે નક્કી કરવામાં આવે તેવા અન્ય સ્થળો અથવા સ્થળોએ "મેસર્સ ઓથેન્ટિક એચઆર સર્વિસીસ" ના નામ અને શૈલી હેઠળ

અગાઉની જેમ જ ચાલશે.ત્રીજા ભાગના પક્ષકારને ૫૦૨,૫મા માળે, કલશ કોમ્પ્લેક્સ, મુક્તાનંદ સર્કલ, કરેલી બાગ, વડોદરા ૩૯૦૦૧૮ ખાતે આવેલી પ્રથમ ભાગની મિલકત પર કોઈ અધિકાર કે પૂર્વાધિકાર નથી.”

૮. આમ, અનુગામી ખત/૨૦૧૬માં મૂળ વાદી, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને પ્રતિવાદી નંબર ૨ સામેલ છે.આ ખત/૨૦૧૬માં મધ્યસ્થીની કલમ પણ છે જે નીચે મુજબ છે:

“૨૮) કે કોઈ પણ વિવાદના કિસ્સામાં પેઢીના ભાગીદારોએ કરાર દ્વારા આ બાબતનો ઉકેલ લાવવો પડશે અને જો તે આ રીતે ઉકેલી ન શકાય તો આ બાબતને લવાદને સોંપવામાં આવશે, જેમાં વકીલો, ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ વગેરે જેવા બે વ્યાવસાયિકો હશે અને જેમ કે તમામ વિવાદિત પક્ષો દ્વારા સંમત થયા છે, જેના કારણે આ બાબત કાયદાકીય અદાલતમાં મોકલી શકાય છે.”

૯. આમ, તે જોવામાં આવશે કે વાદી અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ એવા કરારો દ્વારા બંધાયેલા છે જેમાં આર્બિટ્રેશન કલમો હોય છે.

૧૦. રેકૉર્ડ પ્રતિબિંબિત કરે છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ (અહીં અરજદાર નંબર ૧) એ આબિટ્રેશન એન્ડ કન્સીલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ("ધ એક્ટ") ની કલમ ૮ નો ઉપયોગ કરીને, દાવાના વિષયને આબિટ્રેશનમાં સંદર્ભ આપવા માટે વિનંતી કરતી અરજીને પસંદ કરી હતી.કાયદાની કલમ ૮ નો ઉપયોગ કરતી સમાન અરજીઓ પણ પ્રતિવાદી નંબરો ૨ અને ૩ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે અનુક્રમે આંક ૨૧ અને આંક ૨૫ પર રેકૉર્ડ પર છે.

૧૦.૧ જો કે, ૧૫/૧૨/૨૦૨૩ ના એક સામાન્ય આદેશ દ્વારા, વડોદરાના રકમા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ સ્પેશ્યલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯માં ઉપરોક્ત અરજીઓ (આંક ૨૧,૨૪ અને ૨૫) ફગાવી દીધી હતી.આવા અસ્વીકાર માટે સોંપવામાં આવેલ પ્રાથમિક આધાર એ હતો કે પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ આબિટ્રેશન કલમ ધરાવતી ભાગીદારી ડીડ પર હસ્તાક્ષર કરનાર ન હતો, અને તેથી, આ બાબત બિન-મધ્યસ્થી હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું.

૧૦.૨.ઉપરોક્ત આદેશથી નારાજ થયેલા અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ વડોદરાની મુખ્ય જિલ્લા અને સત્ર અદાલત સમક્ષ સિવિલ વિવિધ અપીલ નંબર ૭/૨૪૨૪ પસંદ કરી હતી. ઉપરોક્ત અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન, વડોદરાના જથા અધિક જિલ્લા ન્યાયમૂર્તિ ૧૩/૦૩/૨૦૨૪ તારીખનો વચગાળાનો આદેશ પસાર કરીને ખુશી વ્યક્ત કરી હતી, જેમાં અપીલના અંતિમ નિકાલ સુધી

સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯માં આગળની કાર્યવાહી પર રોક લગાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૦.૩ ત્યારબાદ, ૧૦/૧૦/૨૦૨૪ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, વડોદરાની ચોથી એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ (કોમર્શિયલ કોર્ટ) એ સિવિલ મિસ્કને બરતરફ કર્યો હતો. અપીલ નંબર ૭/૨૦૨૪. તેનાથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થવું:

(૧) સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ માં આંક ૨૪,૨૧ અને ૨૫ ની નીચે વડોદરાના વિદ્વાન રકમા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૧૫/૧૨/૨૦૨૩ તારીખનો વિવાદિત આદેશ; અને

(૨) વડોદરાની ૪થી અધિક જિલ્લા ન્યાયમૂર્તિ (વાણિજ્યિક અદાલત) દ્વારા સિવિલ મિસ્ક અપીલ નંબર ૭/૨૪૨૪માં આપવામાં આવેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ,

અરજદારોએ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ તેના નિરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો છે.

૧૧. પ્રતિવાદી નંબર ૧-મૂળ વાદી માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી અંશુલ N.Shah ની સ્પષ્ટ રજૂઆત છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૩ ઉપરોક્ત કરાર માટે અજાણી વ્યક્તિ છે અને કોઈ મધ્યસ્થી કલમ નથી જે મૂળ વાદી અને પ્રતિવાદી નંબર ૩ ને બાંધે છે, તેથી, નીચેની વિદ્વત અદાલતોએ કાયદાની કલમ ૮ હેઠળ પ્રતિવાદીની અરજીઓને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી છે. શ્રી શાહની સ્પષ્ટ રજૂઆત છે કે દાવામાં પ્રાર્થના માટે પ્રતિવાદીઓની ભૂમિકાને વિભાજિત કરવી અશક્ય છે અને તેથી, તાત્કાલિક કેસને દાવાના તમામ પક્ષો માટે મધ્યસ્થી કહી શકાય નહીં.

૧૨. શ્રી શાહે ખાસ કરીને ગુજરાત કોમ્પોઝિટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડ અને અન્યના ૨૦૨૩ના એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસ. સી. ૫૪૦ના કેસમાં નોંધાયેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમાં આ અદાલતને ઉપરોક્ત કેસની હકીકતો દ્વારા લીધા પછી, શ્રી શાહે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન કેસ સમાન છે અને તેથી, (૨૦૨૧) ૨ એસ. સી. સી. ૧માં નોંધાયેલા વિદ્યા દ્રોલિયા અને અન્યો વિરુદ્ધ દુર્ગા ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશનના સિદ્ધાંતોને અનુસરીને અને ગુજરાત કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) ના ફરરા નંબર ૪૬માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા ચુકાદા મુજબ, વર્તમાન વિશેષ દીવાની અરજીને પાત્ર છે. બરતરફ કરવામાં આવે.ગુજરાત કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) નો ફરરો નંબર ૪૬ નીચે મુજબ વાંચે છે:-

“૪૬. તેથી, વિધા ઢ્રોલિયા (ઉપરોક્ત) માં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતો પર પાણ, કલમ ૮ હેઠળ મધ્યસ્થતાના સંદર્ભ માટે વર્તમાન અપીલકર્તાની વિનંતી મંજૂર કરી શકાતી નથી.”

૧૩. બીજી તરફ, અરજદારો વતી વકીલ રહેલા શ્રી પર્વ એસ. ગુપ્તા સાથે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શર્વિલ મજમુદારનો ઉલ્લેખ દાવાની દલીલોમાં ખાસ કરીને તેના ફકરા નંબર ૨ અને ૩માં કરવામાં આવ્યો છે, જે પેપર-બુકના પાન '૭૩' પર જોવા મળે છે.ઉપરોક્ત ફકરો નંબર ૨ અને ૩ તૈયાર સંદર્ભ માટે નીચે ટાંકવામાં આવ્યા છે.

“૨. પ્રતિવાદી નંબર ૩ કંપની સાથે એચઆર મેનેજર તરીકે કામ કરતો હતો અને વાદી અને અન્ય વિકેતાઓ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતી સેવાઓનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવા માટે જવાબદાર હતો. જ્યાં સુધી વાદી કંપની સાથેના તેના વ્યવસાયની વાત કરે છે ત્યાં સુધી પ્રતિવાદી નંબર ૩ કંપનીનો એકમાત્ર ચહેરો હતો.કંપનીને સેવાઓ પૂરી પાડવા દરમિયાન, પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ કંપનીમાં તેની સ્થિતિ અને નિયંત્રણનો અનુચિત લાભ ઉઠાવીને, કોઈપણ માન્ય અથવા ન્યાયી કારણો વિના વાદીને હેરાન કરવાનું શરૂ કર્યું હતું.બાદમાં વાદીને સમજાયું કે પ્રતિવાદી નંબર ૩ દ્વારા બિનજરૂરી સતામણી વાદીને તેની સાથે વ્યવસાયિક સંબંધ બાંધવા

માટે દબાણ કરવા માટે હતી.પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ વાદીને જાણ કરી કે જ્યાં સુધી વાદી તેની સાથે વ્યવસાયિક સંબંધ બનાવવાની તેની માંગ સાથે સંમત ન થાય ત્યાં સુધી, વાદી દ્વારા સંપૂર્ણ સંતોષ સાથે તેનું પાલન કરવા છતાં પણ વાદીને આપવામાં આવેલ કરાર સરળતાથી ચાલશે નહીં પણ તે પણ કે વાદીને ભવિષ્યમાં કંપની તરફથી કોઈ કરાર મળશે નહીં.વાદીએ શરૂઆતમાં આવી માંગ સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ઉપરોક્ત તથ્યોને ઉચ્ચ વ્યવસ્થાપનના ધ્યાનમાં લાવવાનું વિચાર્યું હતું, પરંતુ પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ સુનિશ્ચિત કરવામાં સફળતાપૂર્વક સફળ રહ્યું કે ઉચ્ચ વ્યવસ્થાપન વાદીને મળવાનું પસંદ ન કરે.કંપનીના ઉચ્ચ વ્યવસ્થાપન સાથે પ્રતિવાદી નંબર ૩ નો પ્રભાવ એટલો વધારે હતો કે તે અધિકૃત એચઆર સર્વિસીસને કરાર આપવામાં પણ સફળ રહ્યો હતો જેમાં અધિકૃત એચઆર સર્વિસીસ સંબંધિત સમયે નોંધાયેલ વિકેટા ન હોવા છતાં પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને ભાગીદાર બનાવવામાં આવ્યો હતો અને કંપનીને સેવાઓ અધિકૃત સ્ટેફિંગ એજન્સી દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવી રહી હતી, જેમાં વાદી માલિક હતો.વાદી પ્રતિવાદી નંબર ૩ ના દબાણ સામે ઝઝૂમી ગયો અને તેની સાથે વ્યવસાયિક સંબંધ બાંધવા માટે સંમત થયો જે તેને અન્યાયી સંવર્ધન લાવી રહ્યો હતો, જોકે કંપનીને કોઈ પૂર્વગ્રહ કર્યા વિના, જેમાં વાદીએ બધી સેવાઓ ખંતપૂર્વક અને કરાર મુજબ પૂરી પાડી હતી.

૩. પ્રતિવાદી નંબર ૩ કંપનીની નોકરીમાં હોવાથી, તેણે વાદીને તેના સંબંધીઓ/પરિચિતોમાંથી એક, પ્રતિવાદી નંબર ૨ સાથે ભાગીદારી કરવા માટે અયોગ્ય રીતે પ્રભાવિત કર્યો, જે બળજબરી સાથે જોડાયેલો હતો. વાદી અને પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા અને તેમની વચ્ચે ભાગીદારી તારીખ ૨૯/૦૯/૨૦૧૪ નું ઇન્ડેન્ટર ચલાવવામાં આવ્યું હતું, જેની એક નકલ અહીં જોડાણ એ તરીકે જોડવામાં આવી છે. ત્યારબાદ, પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ પગારપત્રક પ્રવૃત્તિઓનો કરાર અધિકૃત સ્ટેફિંગ એજન્સી પાસેથી અધિકૃત એચ આર સેવાઓમાં સ્થાનાંતરિત કર્યો હતો જેમાં પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને પ્રતિવાદી નંબર ૩ ની બળજબરી હેઠળ ભાગીદાર બનાવવામાં આવ્યો હતો અને આશય નંબર સી એલ આર એ/એ એચ એસ /૦૧ તારીખ ૩૦/૦૯/૨૦૧૪ નું પત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત એલ. ઓ. આઈ. ની એક નકલ અહીં જોડાણ-બી તરીકે જોડવામાં આવી છે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે એલ. ઓ. આઈ. પ્રતિવાદી નંબર ૩ દ્વારા ભાગીદારીના કરારને અમલમાં મૂકવાની આગલી તારીખે જારી કરવામાં આવી હતી. કરારની શરતો અનુસાર, વાદીએ કંપની દ્વારા વાદીને ચૂકવવામાં આવતી નિશ્ચિત રકમ સામે કરારના કર્મચારીઓના પગારપત્રક, પ્રોવિડન્ટ ફંડ યોગદાન, પૃષ્ઠભૂમિ ચકાસણી વગેરે સંભાળવાની જરૂર હતી. વાદીને પાછળથી ખબર પડી કે ભાગીદારી

દસ્તાવેજમાં પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે તે કર્મચારી પગારપત્રકના સંચાલન અને સંચાલનમાં અનુભવી છે અને માનવબળ પુરવઠા કરાર સંબંધિત વૈધાનિક જવાબદારીઓના પાલનનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન ધરાવે છે, પરંતુ પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને વાસ્તવમાં પેઢીના વ્યવસાયના ક્ષેત્રમાં કોઈ જ્ઞાન અથવા અનુભવ નથી અને આ રીતે તેણે વાદીને ખોટી માહિતી આપી અને તેના દ્વારા તેની સાથે છેતરપિંડી કરી.”

૧૪. દાવામાં ઉપરોક્ત દલીલોના સંદર્ભમાં, શ્રી મજમુદારે રજૂઆત કરી હતી કે વિષયવસ્તુ અને દાવાના પક્ષો એટલા આંતરિક રીતે જોડાયેલા છે કે તે કહેવું અશક્ય હશે કે દાવો હજુ પણ એકમાત્ર ઉપાય હશે, જો કે ચારમાંથી ત્રણ પક્ષો અને ચોથા પક્ષ એટલે કે પ્રતિવાદી નંબર ૩ વચ્ચે મધ્યસ્થીની કલમો છે, જે દાવાના વિષયવસ્તુ સાથે આંતરિક રીતે જોડાયેલી હોવાનું કહેવાય છે, જે અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત પેરા નંબર ૨ અને ૩ પરની દલીલો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે.

૧૫. તારણો:—

૧૫.૧ ગુજરાત કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના અવલોકન પછી, આપણે શોધી કાઢીએ છીએ કે કેસની હકીકતોની ચર્ચા કર્યા પછી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ત્રણ મહત્વપૂર્ણ તારણો રજૂ કર્યા

છે.ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફકરા નંબર ૨૨ માં, તે નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવ્યું છે:—

“૨૨. અપીલમાં, વાણિજ્યિક અદાલતના નિર્ણયને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું, જેમાં વાદીની દલીલો અને હરીફ રજૂઆતોના ભૌતિક પાસાઓ તેમજ ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોમાં દર્શાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોની વ્યાપક નોંધ લીધા પછી, તે તારણ સાથે કે વિવાદોને મધ્યસ્થી અને બિન-મધ્યસ્થી વિવાદોના સંદર્ભમાં વિભાજિત કરવું યોગ્ય રહેશે નહીં.”

૧૫.૨ આમ, અહીં ઉપર ટાંકવામાં આવેલા ફકરા નંબર ૨૨ ને અનુસરતો ગુણોત્તર એ છે કે "વિવાદોને મધ્યસ્થી અને બિન-મધ્યસ્થી મુદ્દાઓના સંદર્ભમાં વિભાજિત કરવું યોગ્ય રહેશે નહીં".વધુમાં ફકરા નંબર ૪૪ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:—

“૪૪. દાવાના સમગ્ર વિષયના સંબંધમાં આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ અસ્તિત્વમાં ન હોવા અંગે કોઈ શંકા નથી, અને જ્યારે દાવામાં દાવો કરવામાં આવેલી મૂળ રાહત મૂળ લાઇસન્સ એગ્રીમેન્ટમાં આર્બિટ્રેશન કલમની બહાર આવે છે, ત્યારે હાઇકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત કોઈ

પણ નબળાઈ અથવા આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કોઈપણ સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ
હોય તેવું લાગતું નથી.”

૧૫.૩ આમ, ઉપરોક્ત કેસની હકીકતો પર, “દાવાના સમગ્ર વિષયના સંબંધમાં
મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ વિશે કોઈ શંકા નહોતી.”.અન્યત્ર નોંધ્યા મુજબ,
અહીં ઉપર, તે વર્તમાન કેસની હકીકતો અને કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) ના
કિસ્સામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી હકીકતો
વચ્ચેના તફાવતનો મૂળભૂત મુદ્દો છે.

૧૫.૪ છેલ્લે કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) ના ફક્ત ૪૬ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ
અદાલતે નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:—

“૪૬. તેથી, વિધા ઢોલિયામાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતો પર પણ, કલમ ૮
હેઠળ મધ્યસ્થતાના સંદર્ભ માટે વર્તમાન અપીલકર્તાની વિનંતી મંજૂર કરી
શકાતી નથી.”

૧૫.૫ (૨૦૨૫) ૨ એસ. સી. સી. ૧૪૭ માં નોંધાયેલા અજય મધુસૂદન પટેલ
અને અન્યો વિરુદ્ધ જ્યોતિન્દ્ર એસ. પટેલ અને અન્યોના કેસમાં માનનીય
સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:—

“૬૬. ફરી એકવાર, વિધા ઢ્રોલિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ દુર્ગા ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશનમાં આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે (૨૦૨૧) ૨ એસ. સી. સી. ૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે અનુક્રમે કલમ ૮ અને ૧૧ ને રેફરલ કોર્ટના પાવરના અવકાશ પર સમાન ધોરણ નિર્ધારિત કરવા તરીકે વાંચવું જોઈએ. એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે અસ્તિત્વ અને માન્યતાને લગતા પ્રશ્નો એકબીજા સાથે જોડાયેલા છે, જો તે ગેરકાયદેસર છે અથવા ફરજિયાત કાનૂની જરૂરિયાતોને સંતોષે નહીં તો આર્બિટ્રેશન કરાર અસ્તિત્વમાં નથી.આ નિર્ણય કલમ ૮ અને ૧૧ બંને હેઠળ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતાની તપાસ કરવામાં પ્રથમ દષ્ટિએ પરીક્ષણની અરજીને સમર્થન આપે છે.આ પ્રથમ દષ્ટિએ તપાસ સંપૂર્ણ સમીક્ષા નહોતી, પરંતુ સ્પષ્ટ અને ભૂતકાળમાં અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા અને અમાન્ય આર્બિટ્રેશન કરારો અને બિન-મધ્યસ્થી વિવાદોને દૂર કરવા માટેની પ્રાથમિક પ્રથમ સમીક્ષા હતી.જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે અદાલતે ઝાડીઓમાં ખોવાઈ ન જવું જોઈએ અને હકીકતના વિવાદાસ્પદ પ્રશ્નો નક્કી કરવા જોઈએ નહીં.

૬૭. સંબંધિત અર્ક અહીં નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

“૧૫૩. તદનુસાર, અમારું માનવું છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧ માં "આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટનું અસ્તિત્વ" અભિવ્યક્તિમાં આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટની માન્યતાના પાસાનો સમાવેશ થશે, જો કે રેફરલ તબક્કે કોર્ટ આ ચુકાદામાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના આધારે પ્રથમ દષ્ટિએ પરીક્ષણ લાગુ કરશે. વિવાદાસ્પદ અને વિવાદાસ્પદ તથ્યો, અને સારા વાજબી દલીલપાત્ર કેસ, વગેરેના કિસ્સાઓમાં, અદાલત પક્ષકારોને આર્બિટ્રેશન કરારનું પાલન કરવા માટે દબાણ કરશે કારણ કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ પાસે અધિકારક્ષેત્ર અને બિન-મધ્યસ્થતાના પ્રશ્ન સહિત વિવાદો નક્કી કરવા માટે પ્રાથમિક અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા છે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૬૮. વિધા ઢ્રોલિયા (ઉપરોક્ત) એ કલમ ૮ ના સંદર્ભમાં બોલતા એ પણ ધ્યાન દોર્યું હતું કે અમુક પક્ષો આર્બિટ્રેશન કરાર દ્વારા બંધાયેલા છે કે કેમ તે જેવા અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દાઓ મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પર છોડવા જોઈએ કારણ કે તેમાં જટિલ તથ્યાત્મક પ્રશ્નો સામેલ છે અને આ રીતે અવલોકન કર્યું હતું:

“૨૩૯. બહુપક્ષીય લવાદમાં જૂથ-કંપની સિદ્ધાંત અથવા સદ્ભાવના વગેરે હેઠળ ચોક્કસ પક્ષો ચોક્કસ લવાદ દ્વારા બંધાયેલા છે કે કેમ તે અંગેના ન્યાયક્ષેત્રના મુદ્દાઓ જટિલ તથ્યાત્મક પ્રશ્નો ઉભા કરે છે, જે ટ્રિબ્યુનલને સંભાળવા માટે શ્રેષ્ઠ રીતે છોડી દેવામાં આવે છે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૬૯. આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે ફરીથી:આબિટ્રેશન એન્ડ કન્સીલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ અને સ્ટેમ્પ એક્ટ, ૧૮૯૯ હેઠળ આબિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ્સ વચ્ચેની આંતરક્રિયા (૨૦૨૪) ૬ એસ. સી. સી. ૧ માં અહેવાલ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અનસ્ટેમ્પ્ડ અથવા અસ્પષ્ટ રીતે સ્ટેમ્પ કરેલા કરારમાં સમાવિષ્ટ આબિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ ગારવેર વોલ રોપ્સ (ઉપરોક્ત) માં જણાવ્યા મુજબ કાયદામાં અસ્તિત્વમાં રહેશે નહીં.તેણે વિધા ક્રોલિયા (ઉપરોક્ત) માં લેવામાં આવેલી સ્થિતિને પણ સ્પષ્ટ કરી હતી અને જણાવ્યું હતું કે અનુક્રમે કલમ ૮ અને ૧૧ હેઠળ ન્યાયિક સમીક્ષા માટેના પરિમાણો અલગ હતા.કલમ ૧૧ (૬) હેઠળ તપાસનો અવકાશ અધિનિયમ, ૧૯૯૬ની કલમ ૭ હેઠળ "મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ" સુધી મર્યાદિત હોવો જોઈએ.તેવી જ રીતે, "મધ્યસ્થી કરારની માન્યતા" ઔપચારિક

માન્યતાની જરૂરિયાત સુધી મર્યાદિત હોવી જોઈએ જેમ કે કરાર લેખિતમાં હોવો જરૂરી છે.તેથી પુરાવાના આધારે અસ્તિત્વ અને માન્યતાને લગતા નોંધપાત્ર વાંધાઓ મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પર છોડવા જોઈએ.વધુમાં, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૧ હેઠળ "તપાસ" શબ્દપ્રયોગ શ્રમસાધ્ય અથવા વિવાદિત તપાસને સૂચિત અથવા સૂચિત કરતું નથી.બીજી બાજુ, કલમ ૧૬ એ જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ તેના અધિકારક્ષેત્ર પર "શાસન" કરી શકે છે, જેમાં આર્બિટ્રેશન કરારનું અસ્તિત્વ અને માન્યતા સામેલ છે.એવું પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૧ હેઠળ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈપણ પ્રથમ દષ્ટિએ અભિપ્રાય મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલને બંધનકર્તા નથી.

૭૦. સંબંધિત અવલોકનો અહીં નીચે કાઢવામાં આવ્યા છે:

“૧૬૪. ૨૦૧૫ના સુધારા અધિનિયમમાં કલમ ૮ અને કલમ ૧૧ હેઠળ ન્યાયિક સમીક્ષા માટે અલગ-અલગ માપદંડ નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.જ્યાં કલમ ૮ રેફરલ કોર્ટને માન્ય આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વની પ્રથમ દષ્ટિએ તપાસ કરવાની જરૂર છે, ત્યાં કલમ ૧૧ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વની તપાસ માટે કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને મર્યાદિત કરે છે.જોકે કલમ ૮ અને ૧૧ બંને

પાછળનો ઉદ્દેશ અને હેતુ પક્ષકારોને તેમની કરારની સમજણનું પાલન કરવા માટે મંજૂર કરવાનો છે, તેમ છતાં ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ હેઠળ રેફરલ અદાલતોની સત્તાનો અવકાશ અલગ હોવાનો હેતુ છે. આ જ બાબત એ હકીકત પરથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૭ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના આદેશની અપીલને મંજૂરી આપે છે, જે પક્ષકારોને કલમ ૮ હેઠળ આર્બિટ્રેશનમાં મોકલવાનો ઇનકાર કરે છે, પરંતુ કલમ ૧૧માંથી નહીં. આમ, ૨૦૧૫ના સુધારા કાયદાએ પટેલ એંગની કહેવતને કાયદાકીય રીતે નકારી કાઢી છે. જ્યાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૮ અને કલમ ૧૧ પ્રકૃતિમાં પૂરક છે. તદનુસાર, બંને જોગવાઈઓને સમાન ધોરણ તરીકે વાંચી શકાતી નથી.

૧૬૫. વિધાનસભાએ કલમ ૧૧ (૬-એ) હેઠળ સંદર્ભનો અવકાશ મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વની તપાસ સુધી મર્યાદિત રાખ્યો હતો. "પરીક્ષા" શબ્દનો ઉપયોગ પોતે જ સૂચવે છે કે સત્તાનો અવકાશ પ્રથમ દૃષ્ટિએ નિર્ધારણ સુધી મર્યાદિત છે. આર્બિટ્રેશન એક્ટ એક સ્વ-સમાવિષ્ટ કોડ હોવાથી, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટના "અસ્તિત્વ" ની જરૂરિયાત આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૭માંથી બહાર આવે છે. દુરો ફેલ્ચુરામાં, આ

અદાલતે એવું માન્યું હતું કે રેફરલ અદાલતોએ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વને નિર્ધારિત કરવા માટે માત્ર એક જ પાસાને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે-શું અંતર્ગત કરારમાં આર્બિટ્રેશન કરાર છે કે જે કરારના પક્ષો વચ્ચે ઉદ્ભવેલા વિવાદોને લગતા આર્બિટ્રેશનની જોગવાઈ કરે છે.તેથી, કલમ ૧૧ (૬-એ) હેઠળ તપાસનો અવકાશ કલમ ૭ના આધારે મધ્યસ્થી કરારના અસ્તિત્વ સુધી મર્યાદિત હોવો જોઈએ.તેવી જ રીતે, કલમ ૭ ને ધ્યાનમાં રાખીને આર્બિટ્રેશન કરારની માન્યતા ઔપચારિક માન્યતાની જરૂરિયાત સુધી મર્યાદિત હોવી જોઈએ જેમ કે કરાર લેખિતમાં હોવો જરૂરી છે.આ અર્થઘટન કલમ ૧૬ હેઠળ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવતા આર્બિટ્રેશન કરારના મૂળ અસ્તિત્વ અને માન્યતાના મુદ્દાને છોડીને સક્ષમતાના સિદ્ધાંતને સાચી અસર પાડી આપે છે.અમે તે મુજબ આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૮ અને કલમ ૧૧ના સંદર્ભમાં વિધા દ્રોલિયામાં નિર્ધારિત કાયદાની સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરીએ છીએ.

૧૬૬. આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વને સાબિત કરવાનો બોજ સામાન્ય રીતે આવા કરાર પર આધાર રાખવા માંગતા પક્ષ પર રહે છે.ભારત જેવા અધિકારક્ષેત્રોમાં, જે સક્ષમતા-ક્ષમતાના સિદ્ધાંતને

સ્વીકારે છે, રેફરલ કોર્ટ સમક્ષ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વનો માત્ર પ્રથમ દષ્ટિએ પુરાવો રજૂ કરવો આવશ્યક છે.મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ અથવા માન્યતાના સંદર્ભમાં પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપીને લઘુ-સુનાવણી હાથ ધરવા માટે રેફરલ કોર્ટ યોગ્ય મંચ નથી.પુરાવાના આધારે આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતાના નિર્ધારણને આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ પર છોડવું જોઈએ.કાયદાની આ સ્થિતિનો અંદાજ કાયદાની સાદી ભાષા પરથી પણ લગાવી શકાય છે.

૧૬૭. કલમ ૧૧ (૬-એ) "આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વની તપાસ" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે. "પરીક્ષા" શબ્દનો ઉપયોગ કરવાનો અર્થ એ છે કે વિધાનસભા ઈચ્છે છે કે રેફરલ કોર્ટે આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ માટે પક્ષો વચ્ચેના વ્યવહારોનું નિરીક્ષણ અથવા તપાસ કરવી પડશે.વધુમાં, "પરીક્ષા" શબ્દપ્રયોગ શ્રમસાધ્ય અથવા વિવાદિત તપાસને સૂચિત અથવા સૂચિત કરતો નથી.બીજી બાજુ, કલમ ૧૬ પૂરી પાડે છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ તેના અધિકારક્ષેત્ર પર "શાસન" કરી શકે છે, જેમાં આર્બિટ્રેશન કરારનું અસ્તિત્વ અને માન્યતા સામેલ છે."ચુકાદો" પક્ષકારો પાસેથી પુરાવા સ્વીકાર્યા પછી વિવાદોના

ચુકાદાને સૂચિત કરે છે.તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે રેફરલ કોર્ટે માત્ર આર્બિટ્રેશન કરારોના અસ્તિત્વની તપાસ કરવી જરૂરી છે, જ્યારે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે તેના અધિકારક્ષેત્ર પર ચુકાદો આપવો જોઈએ, જેમાં આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતાને લગતા મુદ્દાઓ સામેલ છે.

XXX XXX XXX

૧૬૯. જ્યારે રેફરલ કોર્ટ પ્રથમ દષ્ટિએ અભિપ્રાય આપે છે, ત્યારે ન તો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ, ન તો આર્બિટ્રલ એવોર્ડ લાગુ કરતી કોર્ટ આવા પ્રથમ દષ્ટિએ દષ્ટિકોણથી બંધાયેલી રહેશે.જો રેફરલ કોર્ટ દ્વારા આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અંગે પ્રથમ દષ્ટિએ અભિપ્રાય લેવામાં આવે છે, તો તે હજુ પણ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને આ મુદ્દાની ઊંડાણપૂર્વક તપાસ કરવાની મંજૂરી આપે છે.આવા કાનૂની અભિગમથી રેફરલ કોર્ટને પ્રથમ દષ્ટિએ અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા આર્બિટ્રેશન કરારોને નાબૂદ કરવામાં મદદ મળશે.તે આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટના અસ્તિત્વ અને માન્યતાને લગતા મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લેવા માટે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ્સની અધિકારક્ષેત્રની ક્ષમતાનું પણ રક્ષણ કરશે.”

(મૂળ અને પુરવઠામાં ભાર)

૭૧. એસ. બી. આઈ. જનરલ ઈન્શ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ ક્રિશ્ચિનિંગની આ જ ખંડપીઠે (૨૦૨૪) એસ. સી. સી. ઓનલાઈન એસ. સી. ૧૭૫૪ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં અધિનિયમ, ૧૯૯૬ની કલમ ૧૧ (૬) હેઠળ કરવામાં આવેલી અરજીમાં ન્યાયિક તપાસના અવકાશ અને ધોરણ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને જ્યારે પ્રતિવાદી દ્વારા "સમજૂતી અને સંતોષ" ની અરજી લેવામાં આવે છે.એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે એવી સ્થિતિમાં કે જ્યાં અદાલતો કલમ ૧૧ના તબક્કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના કાર્યક્ષેત્રમાં તપાસ કરે છે અને અરજીને નકારી કાઢે છે, ત્યાં દાવેદારને તેના દાવાઓના ચુકાદા માટે મંચ વિનાનું છોડી દેવાનું જોખમ છે.એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે આ તબક્કે વિગતવાર તપાસ પણ કલમ ૧૧ ની અરજી નક્કી કરવામાં અને દલીલોને સરળ બનાવવાના હેતુ માટે પ્રતિકૂળ હશે.એવું પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે જો રેફરલ કોર્ટ દ્વારા પૂર્વ-દષ્ટિએ તુરંત દર્શાવવામાં આવે તો પણ, મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલને વ્યાપક દલીલો અને પુરાવા સામગ્રીનો લાભ મળે છે અને તેથી, તે શંકા કરવી ખોટી રહેશે કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ સમાન નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકશે નહીં.

૭૨. સંબંધિત અવલોકનો નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૧૨૬. રેફરલ અદાલતોને ઉપલબ્ધ શક્તિનો અર્થ એ છે કે મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવા અથવા નિમણૂક કરવાનો ઇનકાર કરવા માટે કલમ ૧૧ હેઠળ રેફરલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશ સામે અપીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર ઉપલબ્ધ નથી.આમ, કલમ ૧૧ ના પ્રારંભિક તબક્કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના કાર્યક્ષેત્રમાં તપાસ કરીને, રેફરલ અદાલતો પણ દાવેદારને એવી પરિસ્થિતિમાં છોડી દેવાનું જોખમ ચલાવે છે કે જ્યાં તેની પાસે તેના દાવાઓના ચુકાદા માટે સંપર્ક કરવા માટે કોઈ મંચ નથી, જો તે કલમ ૧૧ ની અરજી નકારી કાઢવામાં આવે.

૧૨૭. કલમ ૧૧ મધ્યસ્થીની નિમણૂક માટેની અરજીના સમયબદ્ધ અને ઝડપી નિકાલની પણ કલ્પના કરે છે.આનું એક કારણ એ પણ છે કે કલમ ૮ થી વિપરીત, એકવાર કલમ ૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં આવે, ત્યાં સુધી મધ્યસ્થી શરૂ કરી શકાતી નથી જ્યાં સુધી રેફરલ કોર્ટ દ્વારા મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલની રચના કરવામાં ન આવે.આ અદાલતે વિવિધ પ્રસંગોએ ઉચ્ચ અદાલતોને કલમ ૧૧ની બાકી અરજીઓના ઝડપી નિકાલ માટે નિર્દેશો આપ્યા

છે.તેણે કાયદાકીય પક્ષોને કલમ ૧૧ સંબંધિત બાબતોમાં મોટી દલીલો દાખલ કરવાથી દૂર રહેવાનો પણ નિર્દેશ આપ્યો છે.આમ જોવામાં આવે તો, જો રેફરલ અદાલતો "સમજૂતી અને સંતોષ" અને તેના જેવા મુદ્દાઓની વિગતોમાં જાય છે, તો પછી દાવાને અનુકૂળ અને સરળ બનાવવાના ઉદ્દેશ્યને પ્રાપ્ત કરવું મુશ્કેલ બની જશે.

૧૨૮. અમારો એવો પણ મત છે કે મુકદ્દમામાં દેખીતી રીતે તુરછતા અને અપ્રમાણિકતા એ એક એવું પાસું છે જે પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાની પ્રશંસા પર નિર્ભર્ય લેવા માટે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ સમાન રીતે, જો વધુ નહીં, તો સક્ષમ છે.અમે એવું એટલા માટે કહીએ છીએ કારણ કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને રેફરલ કોર્ટ કરતાં વધુ વિગતવાર તમામ સંબંધિત પુરાવાઓ અને દલીલોમાંથી પસાર થવાનો ફાયદો છે.જો રેફરલ કોર્ટ ન્યૂનતમ દલીલોના આધારે મુકદ્દમામાં તુરછતા જોઈ શકે છે, તો તે શંકા કરવી ખોટી રહેશે કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ તે જ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકશે નહીં, મોટે ભાગે પ્રથમ કેટલીક સુનાવણીઓમાં જ, વ્યાપક દલીલો અને પુરાવા સામગ્રીના લાભ સાથે."

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૭૩. કોક્સ એન્ડ કિંગ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એસએપી ઈન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડમાં આ અદાલતના તાજેતરના બંધારણીય ખંડપીઠે (૨૦૨૪) ૪ એસસીસી ૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં ખાસ કરીને મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીમાં બિન-હસ્તાક્ષરકર્તાને પક્ષકાર તરીકે સામેલ કરવાના પ્રશ્ન અને રેફરલ તબક્કે તપાસના અનુરૂપ અવકાશ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો.તેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૬ એ એક સર્વસમાવેશક જોગવાઈ છે જે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને સ્પર્શતા તમામ પ્રારંભિક મુદ્દાઓને સમજે છે અને મધ્યસ્થી કરાર માટે પક્ષો નક્કી કરવાનો મુદ્દો મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રની ક્ષમતાના મૂળ સુધી જાય છે.

૭૪. સંબંધિત અવલોકનો નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૧૬૩. આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૬ ભારતીય આર્બિટ્રેશન કાયદામાં યોગ્યતા-ક્ષમતાના સિદ્ધાંતને સ્થાપિત કરે છે.આ જોગવાઈ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને તેના પોતાના અધિકારક્ષેત્ર પર ચુકાદો આપવાની સત્તા આપે છે, જેમાં આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અથવા માન્યતાના સંદર્ભમાં કોઈપણ વાંધાઓ પરના

કોઈપણ ચુકાદા સામેલ છે.કલમ ૧૬ એ એક સર્વસમાવેશક જોગવાઈ છે જે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને લગતા તમામ પ્રારંભિક મુદ્દાઓને સમજે છે.[ઉત્તરાખંડ પૂર્વ સૈનિક કલ્યાણ નિગમ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઉત્તરી કોલસા ક્ષેત્ર લિમિટેડ, (૨૦૨૦) ૨ એસ સી સી ૪૫૫:(૨૦૨૦) ૧ એસ. સી. સી. (સી. આઈ. વી.) ૫૭૦] સક્ષમતાના સિદ્ધાંતનો હેતુ શ્રેશોલ્ડ તબક્કે ન્યાયિક હસ્તક્ષેપને ઘટાડવાનો છે.આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં પક્ષો નક્કી કરવાનો મુદ્દો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની અધિકારક્ષેત્રની સક્ષમતાના મૂળ સુધી જાય છે.

XXX XXX XXX

૧૬૯. મધ્યસ્થી કરારમાં બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષકારોના જોડાણના કિસ્સામાં, નીચેના બે દૃશ્યો મુખ્યત્વે બહાર આવશે:પ્રથમ, જ્યાં મધ્યસ્થતા કરાર માટે હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષ મધ્યસ્થતા કરાર માટે બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષની સંડોવણી માંગે છે; અને બીજું, જ્યાં બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષ પોતે મધ્યસ્થતા કરારની વિનંતી માંગે છે.બંને પરિસ્થિતિઓમાં, રેફરલ કોર્ટને આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર

આર્બિટ્રેશન કરારનો સાચો પક્ષ છે કે કેમ તે અંગે પ્રથમ દષ્ટિએ
ચુકાદો આપવાની જરૂર પડશે.આવા નિર્ણયની જટિલતાને
ધ્યાનમાં રાખીને, રેફરલ કોર્ટે તે નક્કી કરવા માટે મધ્યસ્થી
ટ્રિબ્યુનલ પર છોડી દેવું જોઈએ કે શું બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષ
ખરેખર વાસ્તવિક પુરાવા અને કાનૂની સિદ્ધાંતના ઉપયોગના
આધારે મધ્યસ્થી કરારનો પક્ષકાર છે કે કેમ.ટ્રિબ્યુનલ આ
મામલાના તથ્યાત્મક, પરિસ્થિતિજન્ય અને કાયદાકીય
પાસાઓની તપાસ કરી શકે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કે તેનું
અધિકારક્ષેત્ર બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષ સુધી વિસ્તરે છે કે
કેમ.આ પ્રક્રિયામાં, ટ્રિબ્યુનલે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની
જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું જોઈએ, જેમ કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના
અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં બિન-હસ્તાક્ષરકર્તાને વાંધા ઉઠાવવાની
તક આપવી.આ અર્થઘટન કલમ ૧૬ હેઠળ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ
દ્વારા નક્કી કરવામાં આવતા આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ પર સાચા
પક્ષકારોના નિર્ધારણના મુદ્દાને છોડીને સક્ષમતા-ક્ષમતાના
સિદ્ધાંતને સાચી અસર પાડી આપે છે.

XXX XXX XXX

૧૭૦. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે નીચેના તારણો પર પહોંચીએ છીએ:

XXX XXX XXX

(૧૭૦.૧૨) રેફરલ તબક્કે, રેફરલ કોર્ટે તે નક્કી કરવા માટે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પર છોડી દેવું જોઈએ કે શું બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર આર્બિટ્રેશન કરાર દ્વારા બંધાયેલો છે કે નહીં.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૭૫. તેથી, હસ્તાક્ષર ન કરનારાઓને મધ્યસ્થતા માટે મોકલી શકાય કે કેમ તે મુખ્ય મુદ્દા પર, આ અદાલતે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ પર અને હસ્તાક્ષર ન કરનાર પક્ષ મધ્યસ્થતા કરારનો સાચો પક્ષ છે કે કેમ તે અંગે રેફરલ કોર્ટે પ્રથમ દષ્ટિએ ચુકાદો આપવો જરૂરી છે. જો કે, આવા નિર્ણયની જટિલતાને ધ્યાનમાં રાખીને, આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને યોગ્ય મંચ માનવામાં આવતું હતું કારણ કે તે નક્કી કરી શકે છે કે બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર વાસ્તવિક પુરાવા અને કાનૂની સિદ્ધાંતના ઉપયોગના આધારે આર્બિટ્રેશન કરારમાં પક્ષકાર છે કે કેમ. આ પ્રક્રિયામાં, બિન-હસ્તાક્ષરકર્તાને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો

અનુસાર મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્ર અંગે વાંધા ઉઠાવવાની તક પણ આપવી જોઈએ.

૭૬. ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી બહાર આવતી કાયદાની સ્થિતિનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે:

૭૬.૧ એસ. બી. પી. એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) એ કેટલાક પ્રારંભિક મુદ્દાઓ નક્કી કરવા માટે રેફરલ અદાલતોને સશક્ત બનાવતી વખતે કલમ ૧૧ હેઠળ કોર્ટની સત્તાનો વ્યાપ વધાર્યો હતો. બોધારા પોલીફેબ (ઉપરોક્ત) એ કલમ ૧૧ હેઠળ અરજીમાં વિચારણા માટે ઊભી થઈ શકે તેવા પ્રારંભિક મુદ્દાઓની ત્રણ શ્રેણીઓને ઓળખવાની હદ સુધી ગયા. આમાંથી, રેફરલ કોર્ટ દ્વારા ફરજિયાતપણે નિર્ણય લેવાની પ્રથમ શ્રેણીમાં, શું મધ્યસ્થી કરાર હતો અને અધિનિયમ, ૧૯૯૬ની કલમ ૧૧ હેઠળ અરજી કરનાર પક્ષકાર આવા કરારનો પક્ષકાર છે કે કેમ તે પ્રશ્નનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૭૬.૨ અધિનિયમ, ૧૯૯૬માં ૨૦૧૫ના સુધારા દ્વારા કલમ ૧૧ (૬એ) નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં નિયત કરવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૧ હેઠળની અદાલતો તેમની તપાસને મધ્યસ્થતા કરારના

‘અસ્તિત્વ’ સુધી મર્યાદિત રાખશે.તેણે એસ. બી. પી. એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) અને બોધારા પોલિફેબ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયોને તેના બિન-અસ્થાયી કલમના આધારે કાયદાકીય રીતે નકારી કાઢ્યા હતા.

૭૬.૩ દુરો ફેલ્ચુરા (ઉપરોક્ત) એ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કલમ ૧૧ (૬એ) દ્વારા લાવવામાં આવેલા પરિવર્તનની અસરને સ્પષ્ટ કરી હતી અને જણાવ્યું હતું કે અદાલતોએ માત્ર એ જોવાની જરૂર છે કે શું મધ્યસ્થી કરાર અસ્તિત્વમાં છે-કંઈ વધુ નહીં, કંઈ ઓછું નહીં.

૭૬.૪ વિદ્યા દ્રોલિયા (ઉપરોક્ત) એ અનુક્રમે કલમ ૮ અને ૧૧ હેઠળ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતાની તપાસ કરવામાં પ્રથમ દષ્ટિએ પરીક્ષણને સમર્થન આપ્યું હતું.જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે વિવાદાસ્પદ અને વિવાદાસ્પદ તથ્યો અને વ્યાજબી રીતે સારા દલીલપાત્ર કેસ વગેરેના કેસોમાં કોર્ટ પક્ષકારોને મધ્યસ્થતા માટે મોકલી શકે છે કારણ કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પાસે અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન સહિત વિવાદો નક્કી કરવાનો અધિકાર છે.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે બહુ-પક્ષીય લવાદમાં જૂથ-કંપની સિદ્ધાંત વગેરે હેઠળ ચોક્કસ પક્ષો ચોક્કસ લવાદ દ્વારા બંધાયેલા છે કે કેમ તે અંગેના અધિકારક્ષેત્રના

મુદ્દાઓ હકીકતના જટિલ પ્રશ્નો ઉભા કરે છે જે નિર્ણય લેવા માટે ટ્રિબ્યુનલ પર છોડી દેવામાં આવે છે.

૭૬.૫ ઈન રેઃઈન્ટરપ્લે (ઉપરોક્ત) વિધા ફોલિયા (ઉપરોક્ત) માં લેવામાં આવેલી સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૧ (૬) હેઠળ તપાસનો અવકાશ અધિનિયમ, ૧૯૮૬ની કલમ ૭ હેઠળ "મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ" સુધી મર્યાદિત હોવો જોઈએ અને "મધ્યસ્થતા કરારની માન્યતા" ઓપચારિક માન્યતાની જરૂરિયાત સુધી મર્યાદિત હોવી જોઈએ જેમ કે કરાર લેખિતમાં હોવો જરૂરી છે.તેથી, પુરાવાના આધારે અસ્તિત્વ અને માન્યતાને લગતા મૂળ વાંધાઓ મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પર છોડવા જોઈએ કારણ કે તે તેના પોતાના અધિકારક્ષેત્ર પર "શાસન" કરી શકે છે.

૭૬.૬ કિશ સ્પિનિંગ (ઉપરોક્ત) એ ચેતવણી આપી હતી કે કલમ ૧૧ના તબક્કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલના કાર્યક્ષેત્રમાં તપાસ કરતી અદાલતો જો કલમ ૧૧ની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે તો દાવેદારને પ્રતિકારમુક્ત છોડી દેવાનું જોખમ ધરાવે છે.વધુમાં, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૧ના તબક્કે અદાલતો દ્વારા કરવામાં આવેલી વિગતવાર તપાસ કલમ

૧૧ની અરજીના ઝડપી નિકાલ અને તે તબક્કે દલીલોને સરળ બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય માટે પ્રતિકૂળ હશે.

૭૬.૭ કોક્સ અને કિંગ્સ (ઉપરોક્ત) ખાસ કરીને કલમ ૧૧ હેઠળ તપાસના અવકાશ સાથે વ્યવહાર કરે છે જ્યારે મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીમાં બિન-હસ્તાક્ષરકર્તાઓને સામેલ કરવાની વાત આવે છે. એવું કહેતા કે રેફરલ કોર્ટને આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને બિન-હસ્તાક્ષર કરનાર પક્ષ આર્બિટ્રેશન કરારનો સાચો પક્ષ છે કે કેમ તે અંગે પ્રથમ દષ્ટિએ ચુકાદો આપવાની જરૂર પડશે, તેણે એમ પણ કહ્યું હતું કે આવા નિર્ણયમાં જટિલતાને ધ્યાનમાં રાખીને, આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ યોગ્ય મંચ હશે. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં પક્ષકારો નક્કી કરવાનો મુદ્દો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની અધિકારક્ષેત્રની ક્ષમતાના મૂળ સુધી જાય છે અને કલમ ૧૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ નિર્ણય લઈ શકાય છે.”

૧૬. આમ, અમને જાણવા મળ્યું છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના મોટા ખંડપીઠે અનુગામી નિર્ણયોમાં વિધા ક્રોલિયા (ઉપરોક્ત) નું અર્થઘટન કર્યું છે અને સમજાવ્યું છે કે કાયદાની કલમ ૮ હેઠળની અરજીમાં અદાલત દ્વારા તપાસનો અવકાશ માત્ર મધ્યસ્થતા કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતા સુધી

મર્યાદિત છે અને વિવાદાસ્પદ અને વિવાદાસ્પદ તથ્યોમાં, કોર્ટ પક્ષકારોને મધ્યસ્થતા માટે મોકલી શકે છે કારણ કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પાસે અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન સહિત આવા વિવાદાસ્પદ મુદ્દાઓ નક્કી કરવાનો અધિકાર છે.

૧૭. પુનરાવર્તનની કિંમત પર, માત્ર મુદ્દા પર ભાર મૂકવા માટે, ફરી એકવાર અજય મધુસૂદન પટેલ (ઉપરોક્ત) ના પેરા ૭૬.૪ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે જે નીચે મુજબ છે:—

૭૬.૪ વિધા ઢોલિયા (ઉપરોક્ત) એ અનુક્રમે કલમ ૮ અને ૧૧ હેઠળ આર્બિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ અને માન્યતાની તપાસ કરવામાં પ્રથમ દષ્ટિએ પરીક્ષણને સમર્થન આપ્યું હતું. જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે વિવાદાસ્પદ અને વિવાદાસ્પદ તથ્યો અને વ્યાજબી રીતે સારા દલીલપાત્ર કેસ વગેરેના કેસોમાં કોર્ટ પક્ષકારોને મધ્યસ્થતા માટે મોકલી શકે છે કારણ કે મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ પાસે અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન સહિત વિવાદો નક્કી કરવાનો અધિકાર છે. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે બહુ-પક્ષીય લવાદમાં જૂથ-કંપની સિદ્ધાંત વગેરે હેઠળ ચોક્કસ પક્ષો ચોક્કસ લવાદ દ્વારા બંધાયેલા છે કે કેમ તે અંગેના અધિકારક્ષેત્રના

મુદ્દાઓ હકીકતના જટિલ પ્રશ્નો ઉભા કરે છે જે નિર્ણય લેવા માટે ટ્રિબ્યુનલ પર છોડી દેવામાં આવે છે.

૧૮. તેથી, ગુજરાત કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) ના ફક્ત જડમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તારણો સ્પષ્ટપણે કાયદાના તાજેતરના ખુલાસા અને અજય મધુસૂદન (ઉપરોક્ત) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા વિધા દ્વોલિયા (ઉપરોક્ત) ના સ્પષ્ટીકરણ સાથે સુસંગત નથી.

૧૯. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમને એવું માનવા માટે કોઈ ખચકાટ નથી કે ગુજરાત કોમ્પોઝિટ (ઉપરોક્ત) નો નિર્ણય અમને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે પ્રેરિત કરતું નથી કે દાવો-ઇન-ક્વેશ્ચનમાં રજૂ કરાયેલા વિવાદો મધ્યસ્થી નથી.તદનુસાર, અજય મધુસૂદન (ઉપરોક્ત) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને અનુસરતા, અમે સિવિલ મિસ્કમાં વિદ્રત ચોથા વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ, (વાણિજ્યિક અદાલત), વડોદરા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૦/૧૦/૨૦૨૪ ના વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ અને રદ કરીએ છીએ.અરજી નંબર ૭/૨૪૨૪ તેમજ વિશેષ સિવિલ દાવો નંબર ૨૪/૨૦૧૯માં રકમ વધારાના પરિષ્ઠ સિવિલ જજ, વડોદરા દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૧૫/૧૨/૨૦૨૩ નો વિવાદિત આદેશ.

૨૦. અમે, આથી કાયદાની કલમ ૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ માં આંક ૨૧,૨૪ અને ૨૫ ની નીચેની અરજીઓને મંજૂરી આપીએ છીએ. સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૨૪/૨૦૧૯ નો નિકાલ કરવામાં આવે છે, જેમાં પક્ષકારોને, ખાસ કરીને તેમાંના વાદીને ઉપરોક્ત દાવામાં ઉઠાવવામાં આવેલા વિવાદોના નિવારણ માટે આર્બિટ્રેશન કલમનો ઉપયોગ કરવા માટે બરતરફ કરવામાં આવે છે.તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ ખુદ્દા રાખવામાં આવે છે.આમ હાલની અરજીને ઉપરોક્ત શરતોમાં મંજૂરી આપવામાં આવી છે.ખર્ચ માટે કોઈ ઓર્ડર નથી.

(મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતિ સુનીતા અગ્રવાલ)

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એન. રે)

આગળનો આદેશ

આ ચુકાદાની જાહેરાત પછી, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ વતી વિનંતી કરવામાં આવે છે, જેમાં ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે આ ચુકાદાને

સ્થગિત કરવાની માંગ કરવામાં આવે છે.હકીકતો અને સંજોગોમાં આવી વિનંતીને નકારી કાઢવામાં આવે છે.

(મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતિ સુનીતા અગ્રવાલ)

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એન. રે)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*